

Handläggare
Mikael Lindell
Telefon: 08 508 28 185

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2019-04-23, p.29

Miljön i Stockholm 2019

Tillstånd och utveckling

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna rapporten Miljön i Stockholm 2019.
2. Översända rapporten till berörda förvaltningar och bolag.
3. Uppdra åt förvaltningen att uppdatera Miljön i Stockholm med fyra års intervall med nästa avrapporteringstillfälle år 2023

Anna Hadenius
Förvaltningschef

Maria Svanholm
Avdelningschef

Sammanfattning

Rapporten miljön i Stockholm 2019 beskriver miljötillståndet och miljöutvecklingen i staden med fokus på förändringar under det senaste decenniet. Rapporten beskriver också vilka källor och orsaker som påverkar miljön lokalt eller globalt. Utgångspunkten för tillståndsbeskrivningen är dels de lagreglerade miljö kvalitetsnormer och gränsvärden som ska uppnås i staden och dels nationella, europeiska eller internationella miljömål.

Syftet är att rapporten ska fungera som ett grundläggande kunskapsunderlag för miljö- och hälsoskyddsnämnden och för stadens miljöarbete i stort. Rapporten utgör även underlag vid framtagandet av ett nytt miljöprogram för staden.

Miljöförvaltningen har tidigare redovisat liknande miljö- och hälsoutredningar. Den senaste genomfördes 2015. Rapporten omfattar avsnitt om klimat, luft, mark, vatten, natur, bebyggd miljö, miljögifter, trafik, energi, avfall och livsmedelssäkerhet.

Bakgrund

En miljö- och hälsoutredning som identifierade de viktigaste källorna till miljöpåverkan i Stockholm togs fram som underlag för att formulera relevanta och operativa mål till Stockholms miljöprogram 2002-2007. Under 2006 uppdaterades utredningen och kompletterades med ett värderingverktyg för att bedöma och sätta poäng på påverkansfaktorer och källor. I Miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamhetsplan för 2007 slogs fast att ”Miljö- och hälsoutredningen fortlöpande ska aktualiseras samt att databas- och webbverktyget Miljöbarometern utvecklas för en rationell hantering av materialet.” I linje med nämndens mål har förvaltningen sedan dess regelbundet uppdaterat dataunderlag och bedömningar. Miljö- och hälsoutredning 2011 utgjorde underlag till framtagandet av Stockholms miljöprogram 2012-2015. Den senaste utredningen rapporterades till miljö- och hälsoskyddsnämnden i april 2015 som underlag till nuvarande miljöprogram. I samband med detta beslutade även nämnden att en miljö- och hälsoutredning ska rapporteras vart fjärde år med nästa avrapporteringstillfälle år 2019.

Under 2014 utvärderades arbetet med miljö- och hälsoutredningen. En ny inriktning föreslogs - en rapport om miljötillståndet i Stockholm. Poängvärderingen föreslogs utgå till förmån för mer kvalitativa bedömningar inom respektive kapitel. I verksamhetsplanen för 2015 beslutade nämnden att en sådan rapport skulle tas fram till stöd för arbetet med miljöprogram och tillsynsarbete. Målet med arbetet har varit att ta fram en rapport som i högre grad än tidigare återspeglar alla miljöförvaltningens arbetsområden och som i högre grad än tidigare ska kunna användas som underlag för stadens miljöarbete.

Utdrag ur rapporten

- Den globala klimatförändringen påverkar Stockholm genom stigande temperatur och ökad nederbörd. Förekomsten av snö, liksom isen på Mälaren, har minskat. Sommaren 2018 var extremt varm i Stockholm, medeltemperaturen i juli var den högsta månadsmedeltemperatur som uppmätts i Sverige. Utsläppen av växthusgaser i Stockholms stad per invånare har mer än halverats sedan 1990 som en följd av minskad användning av fossila bränslen för uppvärmning. Samtidigt utgör dessa utsläpp en allt mindre del av stockholmarnas totala växthusgasutsläpp sett ur ett konsumtionsperspektiv.
- Luften i Stockholm har blivit mycket bättre. Miljökvalitetsnormerna för partiklar har nu klarats flera år i rad. För kvävedioxid överträffas miljökvalitetsnormerna och den positiva trenden med utsläppsminskningar har avtagit. Vägtrafiken är den dominerande källan.

- Kunskapen om föroreningar i mark och grundvatten har ökat genom Länsstyrelsen inventeringsarbete och genom undersökningar av mark och grundvatten som utförs av verksamhetsutövare, exploatörer, staden och länsstyrelsen. Föroreningarna har ofta sitt ursprung i tidigare industriell verksamhet och förorenade fyllnadsmassor. På senare tid har även båtuppläggningsplatser uppmärksamrats. Mätningar vid dessa har visat på kraftigt förhöjda föroreningshalter.
- Vattendirektivet ställer höga krav på att omfattande åtgärder genomförs för att stadens vatten ska uppnå god status. Idag klarar endast en fjärdedel av stadens vattenförekomster miljö kvalitetsnormerna för god ekologisk status och än färre klarar miljö kvalitetsnormerna för god kemisk status. De största problemen är övergödning och förhöjda halter av miljögifter. En stor del av föroreningsbelastningen kommer från dagvatten.
- Stockholm har jämfört med andra storstäder en rik tillgång till varierad natur. Samtidigt är behovet av mark stort för den växande staden och ny bebyggelse har minskat grönytan. För att skydda delar av grönstrukturen har tre nya naturreservat bildats de senaste tio åren, varav två 2018: Årstaskogen-Årsta holmar samt Rågsved. Ytterligare reservat planeras.
- I den bebyggda miljön finns flera aspekter som kan påverka hälsan. Buller är den miljö störning som drabbar flest personer och är därför särskilt prioriterat. Färre utsätts idag för höga trafikbullernivåer på grund av att nya bostäder har bättre ljudisolering och att åtgärder har genomförts för att avskärma bullret. Radon i bostäder är fortfarande ett problem i Stockholm men allt fler undersöker och åtgärdar byggnader med förhöjda halter.
- Staden har på senare år utvecklat miljöövervakningen av miljögifter. Mätningar i Stockholm visar på förhöjda halter av många miljögifter. Miljö kvalitetsnormer och gränsvärden för ytvatten, fisk och sediment överskrids i flera fall. Miljögifter förekommer även i damm i förskolemiljö. Diffusa utsläpp relaterade till användning av varor och material har ökat i betydelse vilket kräver nya angreppssätt.
- Trafiken har en stor miljö påverkan och den totala trafikmängden har börjat öka igen. Men det finns också positiva trender, allt fler väljer att åka kollektivt eller att cykla. Andelen miljöbränsle har ökat och är uppe i 30 procent av försäljningen i Stockholms län.

- Den totala energianvändningen i Stockholm har varit tämligen konstant, trots att befolkning ökat kraftigt. Mätt per person minskar därför energianvändningen. Andelen förnybara bränslen har ökat och staden uppnår redan nu EU:s mål att hälften av den totala energianvändningen ska vara förnyelsebar.
- Under det senaste decenniet har hushållens avfallsmängder minskat. Mängden avfall som deponeras har mer än halverats och den biologiska återvinningen har tagit fart. Materialåtervinningen har dock endast ökat marginellt och det finns en stor potential att öka återvinningen. Hushållens avfallsmängder är väl kända i Stockholm medan uppgifter om verksamhetsavfall i stort sett saknas på kommunnivå.
- Stockholm har överlag en god livsmedelssäkerhet och miljöförvaltningens tillsyn visar på förbättringar inom skola och omsorg och bland livsmedelsgrossister. För restauranger och butiker syns ingen tydlig förbättring.

De fakta som redovisas är till stor del även publicerade på Stockholms miljöbarometer – stadens webbplats för information om miljötillståndet. Där finns ofta ytterligare mätdata och underlag för den som vill fördjupa sig. <http://stockholm.se/miljobarometern>

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningens verksamhet bör prioriteras så att den ger bästa möjliga miljönytta. I verksamhetsplaneringen är det därför väsentligt att ha tillgång till ett uppdaterat kunskapsunderlag om miljötillståndet i staden och om vilka källor som främst påverkar miljön. De nationella miljökvalitetsmålen är en naturlig grund för en sådan miljötillståndsbeskrivning men behöver kompletteras för att täcka upp hela förvaltningens verksamhet.

Rapporteringsformen ”Miljötillståndet i Stockholm” är tänkt att både tjäna som beskrivning av miljösituationen i Stockholm och utgöra kunskapsunderlag för Miljö- och hälsoskydds nämnden och för prioriteringar vid framtagande av Stockholms miljöprogram.

Förvaltningen föreslår att utredningen ska uppdateras vart fjärde år och att en ny rapport presenteras nästa gång i början av 2023. Det är en fördel att rapporten har samma periodicitet som miljöprogrammet och mandatperioden så att nästa rapport, liksom denna, kan presenteras inför revideringen av kommande miljöprogram och som kunskapsunderlag för nästa Miljö- och hälsoskyddsnämnd.

Bilagor

1. Miljön i Stockholm 2019 – Tillstånd och utveckling